

Problémy zemí bývalé Jugoslávie – Makedonie a Bosna a Hercegovina

Igor Janeček 421891

Úvod

V tomto textu se budu zabývat současnými problémy Makedonie a Bosny a Hercegoviny. Chceme-li však porozumět současným problémům zemí bývalé Jugoslávie, musíme se, ať chceme nebo ne, podívat do jejich minulosti, a to i minulosti poměrně dávné, neboť právě tam nalezneme jejich hlavní příčiny. Proto u každé země nejprve stručně načrtnu její dějiny a postupně se skrze ně dostanu do současnosti, abych pak splnil reálný cíl této práce.

Problémy Bosny a Hercegoviny

Abychom se uvedli do kontextu, začněme rokem 1463, kdy území dnešní Bosny a Hercegoviny dobyli Osmané. Během jejich vlády, která na tomto území trvala de iure až do devatenáctého století mnoho tamních slovanských křesťanů konvertovalo na Islám, čímž vzniklo nové etnikum, které dnes Bosňáci. Protože však Osmanská říše byla nábožensky tolerantní, žili zde pospolu muslimové spolu s katolíky i protestanty a od roku 1493 se v Sarajevu počala usazovat početná skupina židů vyhnaných ze Španělska. Výjimkou pak nebyly ani sňatky mezi lidmi napříč všemi těmito náboženstvími, lze tedy říci, že šlo o skutečně multikulturní společnost.

Roku 1908 pak bylo toto území anektováno Rakouskem-Uherskem a po první světové válce se stalo součástí nově zformovaného království SHS, od roku 1929 známého jako Jugoslávie. V roce 1941 bylo království Jugoslávie napadeno Německem a odtrhlo se od něj fašistické Chorvatsko. V této době nalézáme první neshody mezi Chorvaty, Srby a Bosňáky, které region negativně ovlivňují i nyní. Zatímco Srbové zde ve válce představovali stranu bojující proti Hitlerovi, Chorvati a Bosňáci stáli spíše na opačné straně barikády. Po válce se však Jugoslávie opět sjednotila pod vedením (Chorvata!) socialisty Tita a vrátil se tam tak relativní klid.

Roku 1980 však Tito zemřel a Socialistická Jugoslávie se začala opět pomalu rozpadat. V březnu 1992 proběhlo na území referendum, jehož výsledkem bylo odtrhnutí Bosny a Hercegoviny s hlavním městem Sarajevem. Nově zvolený prezident Alija Izetbegovic vyhlásil samostatný stát. Tak zde započal spletitý konflikt mezi místními katolíky (převážně Chorvaty, cca 17% populace), muslimy (Bosňáky, kteří tvořili cca 44% populace) a pravoslavnými (převážně Srby, asi 31%), kteří s odtržením od Jugoslávie a vyhlášením

samostatnosti vesměs nesouhlasili. Tento konflikt je nechvalně proslulý především etnickými čistkami, kterých se dopouštěli převážně Srbové na bosenských muslimech. Důsledkem války zemřelo na 250 000 tisíc lidí a celý konflikt byl ukončen teprve Daytonskou dohodou v roce 1995, a to po intervenci OSN a NATO, která pomocí bombardování výrazně oslabil srbské pozice. Nutno podotknout, že tato intervence stále trvá a na zemi stále dohlíží orgány EU (která tuto úlohu v roce 2004 převzala po NATO) a OSN a je zde stále přítomna mezinárodní vojenská posádka.¹

V současnosti tak Bosnu stále sužuje etnické a náboženské napětí, ale mimo něj i velmi vysoká míra korupce, chudoba (asi 26 mladých lidí je zde bez zaměstnání), z chudoby plynoucí masová emigrace a nepokoje, a především extrémně komplikovaný systém implementovaný v rámci Daytonské dohody, který byl navržen tak, aby vyhověl všem stranám konfliktu žijícím po celém území státu. V jeho rámci je země rozdělena do dvou relativně nezávislých entit – Bosna a Hercegovina a Republika Srpska a distriktu Brčko, který je řízen oběma z nich společně. Každá z těchto částí má svého vlastního prezidenta, celkem v zemi existuje 14 nezávislých parlamentů a 136 zvolených ministrů. Není pak divu, že místní na politiku rezignují. Mimo toto všechno zde pak stále narážíme na separatistické snahy místních Srbů, z nichž někteří by se rádi připojili k Srbsku.²

Problémy Makedonie

Území dnešní Makedonie bylo, podobně jako Bosna a Hercegovina, po většinu novověku ovládáno Osmanskou říší, konkrétně do roku 1878, kdy bylo po skončení rusko-turecké války podle Sanstefanské mírové smlouvy připojeno k Bulharsku. V roce 1913 pak většina této země přešla pod správu Srbů, neboť ti porazili Bulhary ve druhé balkánské válce. Zbytek Makedonie pak zůstal rozdělený mezi Bulharsko a Řecko. Po první světové válce se pak toto území připojilo ke království SHS, pozdější Jugoslávie. Během druhé světové války byla část území okupována fašistickým Bulharskem, po válce se pak Makedonie stala autonomní republikou v rámci socialistické Jugoslávie.

Konečně v roce 1991 vznikla Makedonie, jak ji známe dnes, a to odtržením od Jugoslávie, nutno podotknout, že makedonské vyhlášení nezávislosti bylo v rámci bývalé Jugoslávie jediné, které nebylo provázeno válečným konfliktem. V roce 1993 se pak

¹ <https://www.infoplease.com/country/bosnia-and-herzegovina>

² <https://www.trtworld.com/video/route-66/does-bosnia-have-the-most-complicated-political-system-in-europe/5ad5f8bd1b01722a81cc03ca>

Makedonie stala součástí OSN, ovšem pod mezinárodní zkratkou FYROM (Former Yugoslavian Republic of Macedonia), protože proti jednoduššímu názvu Makedonie ostře vystupovalo Řecko, které mělo pocit, že si Makedonci přivlastňují část jeho historie (oba tyto národy si nárokují odkaz Alexandra Velikého). Nutno podotknout, že Makedonci tuto zkratku používají právě jen v mezinárodních jednáních a sami ji neuznávají. Tyto spory o název země ostatně trvají dodnes, začátkem října tohoto roku zde proběhlo referendum, jehož výsledkem mělo být přejmenování země, jež by se tak vepsala do map jako Severní Makedonie, s čímž by souhlasili jak Makedonci, tak Řekové. Naneštěstí se však tohoto referenda zúčastnila pouhá třetina voličů, a tak je jeho výsledek (jednoznačně pro změnu jména) neplatný, což patrně zdrží další jednání o přístup země do EU, které momentálně kvůli problému s názvem blokuje Řecko.

Kromě problémů s názvem jsou zde i problémy etnické – část místních muslimů si přeje být připojena k Albánii a tak zemi občas sužují guerillové pŕtky, od roku 2001 pacifikovány armádou NATO. Dobré vztahy však Makedonie nemá ani s dalšími svými sousedy – Srbskem a Bulharskem, kteří mimo jiné odmítají uznat makedonskou pravoslavnou církev.

A nakonec, podobně jako v dalších balkánských zemích, zde vládne chudoba a korupce, která je příčinou emigrace za prací na západ.³

Zdroje:

<https://www.infoplease.com/country/bosnia-and-herzegovina>

<https://www.trtworld.com/video/route-66/does-bosnia-have-the-most-complicated-political-system-in-europe/5ad5f8bd1b01722a81cc03ca>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Albania>

³ <https://en.wikipedia.org/wiki/Albania>